

УДК 342.9

Заверуха Володимир Георгійович,
аспірант, Міжрегіональна академія управління персоналом,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-0796-932X

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ “ПРАВОТВОРЧІСТЬ”

У статті аналізуються наукові підходи до визначення поняття “правотворчість”. Здійснюється характеристика ознак правотворчості. Визначаються види правотворчості. Наводиться визначення поняття “правотворчість”. Визначаються особливості теоретичного тлумачення поняття “правотворчість”. Визначаються особливості правового явища правотворчості. Досліджуються наукові підходи, теорії, концепції, які характеризують сутність правотворчості.

Ключові слова: правотворчість, нормативно-правовий акт, державний орган, держава, правова норма, правоутворення.

На сьогодні в Україні важливого значення набуває правотворчість, адже норми права створюються, змінюються та припиняються в результаті правотворчості. Проте серед науковців немає єдиної думки щодо визначення поняття “правотворчість”, оскільки це явище складне та багатоаспектне.

Мета нашої статті – детальне дослідження поняття “правотворчість”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених зазначеній проблемі, доводить, що їй приділяли увагу чимало видатних учених, зокрема, І.В. Лозинська, О.О. Нігреєва, В.Е. Теліпко, В.М. Кириченко, О.М. Куракін, С.М. Глазунова, М.С. Кельман, О.Г. Мурашин та ін.

Проте поняття “правотворчість” не має єдиного визначення. Як зазначає І.В. Лозинська, в юридичній літературі феномен правотворчості має різновекторний характер наукового розуміння, що пояснюється складністю його змісту та багатопроявністю його сутності [1, с. 38]. З цього твердження випливає, що поняття “правотворчість” визначається науковцями по-різному.

О.О. Нігреєва зазначає, що більшість науковців схиляється до того, щоб визначити правотворчість як один з юридичних процесів, що впорядковують прояви юридичної діяльності [2, с. 87]. Отже, правотворчість є важливою складовою юридичної діяльності.

С. Алексєєв, виокремлюючи правотворчість як завершальну стадію правоутворення, вважає її державною діяльністю, в результаті якої воля правлячого класу возвеличується до закону, юридичної норми. З цим визначенням не погоджується А. Нечипоренко, який наводить тезу, згідно з якою класовий підхід до розв'язання проблеми визначення сутності та змісту правотворчості та ототожнення норми права із законом навряд чи можна вважати вдалим [3, с. 376]. Тому таке

визначення правотворчості є певною мірою суперечливим. Єдине твердження, з яким можна беззаперечно погодитися у цьому визначенні правотворчості – це теза про те, що правотворчість є завершальною стадією правоутворення.

Е.В. Теліпко вважає, що правотворчість – це правова форма діяльності держави за участю громадянського суспільства, пов'язана зі встановленням, зміною та скасуванням юридичних норм, і полягає у складанні, систематизації, прийнятті та оприлюдненні нормативно-правових актів [4, с. 357]. З цього визначення випливають два важливі аспекти правотворчості: 1) правотворчість здійснюється за участю громадянського суспільства; 2) правотворчість пов'язана зі встановленням, зміною та скасуванням юридичних норм. Крім визначення правотворчості, В.Е. Теліпко наводить такий перелік ознак правотворчості: 1) здійснюється державою безпосередньо або з її попереднього дозволу, а також громадянським суспільством і його окремими суб'єктами; 2) полягає у створенні нових норм права або зміні чи скасуванні чинних; 3) набуває завершення в письмовому документі (нормативно-правовому акті); 4) здійснюється відповідно до правового регламенту (процедури, яка встановлюється правовими нормами); 5) має конкретно-цільову і організаційну спрямованість [4, с. 357]. Щодо вказаних ознак правотворчості, то варто зробити таке застереження: норми права існують не тільки у формі нормативно-правового акта (наприклад, у країнах англо-американської правової сім'ї поширеною формою права є правовий прецедент). Тому завершення правотворчості може бути не тільки у формі нормативно-правового акта.

В.М. Кириченко та О.М. Куракін вважають, що правотворчість – це правова форма діяльності держави та уповноважених організацій, спрямована на прийняття, зміну, призупинення чи скасування правових норм [5, 104]. З цього визначення випливає, що результатом правотворчості є: 1) прийняття правових норм; 2) зміна правових норм; 3) призупинення правових норм; 4) скасування правових норм.

С.М. Глазунова зазначає, що правотворчість – це одна із форм діяльності держави в особі компетентних органів, установ та організацій, які уповноважені (у передбачених законом випадках) готувати, видавати або вдосконалювати нормативно-правові акти. Також С.М. Глазунова вказує на те, що правотворчість можуть здійснювати український народ та місцеві громади. За допомогою такої діяльності правова система підтримується в активному стані, запроваджуються, змінюються чи скасовуються правові норми [6, с. 60]. Ці твердження можна об'єднати в таке визначення: правотворчість – це діяльність держави, народу, місцевих громад, під час якої здійснюється видання, зміна чи скасування правових норм. Щодо цього визначення варто зробити застереження: правотворчість може здійснюватися не тільки державою, народом, місцевими громадами. Наприклад, В.Е. Теліпко виділяє, зокрема, правотворчість комерційних організацій, правотворчість трудових колективів тощо [4, с. 362–363].

С.В. Бошно зазначає, що правотворчість – це процес створення й розвитку чинного права як єдиної внутрішньо узгодженої системи загальнообов'язкових норм, що регулює суспільні відносини [7, с. 97–98]. У такому випадку правотворчість розглядається не як діяльність, а як процес.

О.І. Чаплук під правотворчістю розуміє процес, пов'язаний зі створенням правових норм, за ініціативою уповноважених на те державою органів, та спеціальних суб'єктів в особі народу, які відповідно мають діяти лише в межах процедури, встановленої нормативно-правовими актами [7, с. 98]. Однак, як вже зазначалося, правотворчість здійснюється не тільки державою або народом.

Р. Лукич розглядає правотворчість як комплексну діяльність, що склалася із операцій, які є різновидом розумової діяльності, кожна з яких виконується різними способами [8, с. 9]. З цього визначення випливають такі ознаки правотворчості: 1) правотворчість є комплексною діяльністю; 2) правотворчість складається з операцій, які є різновидом розумової діяльності; 3) операції, з яких складається правотворчість виконуються різними способами.

М.С. Кельман та О.Г. Мурашин вважають, що правотворчість – це форма владної діяльності уповноважених суб'єктів (перш за все держави), спрямованої на утворення нормативно-правових актів, за допомогою яких у чинну юридичну систему запроваджуються, змінюються чи скасовуються правові норми [9, с. 337]. У визначенні правотворчості, яке наводять М.С. Кельман та О.Г. Мурашин, міститься формулювання “уповноважені суб'єкти”, яке означає, що правотворчість здійснюється не лише державою. Наприклад, локальна правотворчість – це прийняття правових норм, якими регулюється діяльність окремих підприємств, установ, організацій.

І.В. Тетарчук та Т.Є. Дяків зазначають, що правотворчість – це форма владно-вольової діяльності держави, формального нормативного закріплення міри свободи і справедливості, яка включає дослідження, узагальнення і систематизацію типових конкретних правовідносин, котрі виникають у громадянському суспільстві, і спрямована на створення нормативно-правового акта [10, 46]. З цим визначенням правотворчості можна погодитись лише частково, тому що, як вже зазначалося: 1) правотворчість здійснюється не тільки державою; 2) у результаті правотворчості створюються не тільки нормативно-правові акти.

А.Д. Машков вважає, що правотворчість – це діяльність уповноважених державою органів (посадових осіб), а також усього населення держави, пов'язана з утворенням, зміною, скасуванням і систематизацією нормативно-юридичних актів [11, с. 245]. У цьому визначенні правотворчість не обмежується діяльністю держави. Також таке визначення правотворчості, крім утворення, зміни, скасування нормативно-юридичних актів включає в себе їх систематизацію.

Н.М. Крестовська та Л.Г. Матвеева вказують на те, що правотворчість – це організаційно оформлена діяльність уповноважених суб'єктів права з ухвалення, зміни або скасування правових норм, здійснювана відповідно до суспільних потреб у нормативно-правовому регулюванні [12, с. 379]. Це визначення правотворчості містить два важливі аспекти цього поняття: 1) правотворчість є діяльністю уповноважених суб'єктів права (а не тільки держави); 2) у результаті правотворчості здійснюється ухвалення, зміна або скасування правових норм (а не нормативно-правових актів, оскільки нормативно-правові акти є джерелом права, а не правовою нормою).

С.П. Коталейчук вважає, що правотворчість – це форма владної діяльності держави, а в окремих випадках – безпосередньо народу, спрямована на утворення чи санкціонування нормативно-правових актів, за допомогою яких у діючу систему права запроваджуються нові, змінюються чи скасовуються існуючі правові норми [13, с. 155]. Щодо цього визначення варто зазначити, що, крім нормативно-правових актів існують також інші джерела (форми) права. Тому в такому визначенні доцільнішим є застосування терміна “джерело (форма) права” ніж терміна “нормативно-правовий акт”.

Проаналізувавши вказані вище визначення правотворчості, варто запропонувати власне визначення: правотворчість – це діяльність уповноважених суб’єктів права, спрямована на створення, зміну, зупинення, систематизацію, санкціонування, скасування правових норм, яка здійснюється відповідно до встановленої правовими нормами процедури. З цього визначення випливають такі ознаки правотворчості: 1) є діяльністю уповноважених суб’єктів права; 2) спрямована на створення, зміну, зупинення, систематизацію, санкціонування, скасування правових норм; 3) здійснюється відповідно до встановленої правовими нормами процедури.

Як зазначають В.М. Кириченко та О.М. Куракін, у зв’язку з тим, що процес правотворчості є складним і багатограним явищем, його можна класифікувати на види за різними критеріями [5, с. 106]. Вони вважають, що залежно від способу створення норм права правотворчість поділяється на такі види: 1) санкціонування органами державної влади, тобто надання юридичних властивостей вже існуючим соціальним нормам, наявним у суспільстві у вигляді звичаю або у вигляді нормативних положень, що виникли у результаті узагальнення практики діяльності людей або громадських організацій; 2) прийняття норм суб’єктами правотворчої діяльності, що знаходить прояв у вигляді нормативно-правових актів чи нормативно-правових договорів; 3) надання рішенням судового або адміністративного органу з конкретної юридичної справи загальнообов’язкового значення при розгляді аналогічних справ у майбутньому (правовий прецедент) [5, с. 106]. У спрощеному вигляді класифікацію правотворчості за критерієм створення норм права можна зобразити так: 1) санкціонування державою соціальних норм; 2) створення нових норм права; 3) створення правових прецедентів.

Т. Кашаніна за суб’єктним складом виокремлює: 1) правотворчість народу; 2) правотворчість державних органів; 3) корпоративну правотворчість [3, с. 376]. Варто зазначити, що ця класифікація може бути доповнена. Наприклад, В.М. Кириченко та О.М. Куракін вказують на існування правотворчості органів місцевого самоврядування, С.П. Коталейчук зазначає, що існує правотворчість громадських організацій, Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва, Н.А. Гураленко стверджують, що є такий вид правотворчості, як судова правотворчість.

Отже, можна класифікувати правотворчість за суб’єктним складом: 1) правотворчість народу; 2) правотворчість державних органів; 3) правотворчість органів місцевого самоврядування; 4) правотворчість громадських організацій; 5) судова правотворчість; 6) корпоративна (локальна) правотворчість.

Правотворчість народу здійснюється шляхом проведення референдуму. У ст. 69 Конституції України вказано, що народне волевиявлення здійснюється, зокрема, через референдум [14].

Правотворчість також здійснюється державними органами: Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України тощо. Наприклад, у ч. 1 ст. 91 Конституції України зазначено, що Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти; у ч. 1 ст. 117 Конституції України зазначено, що Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання [14]. Як окремий вид правотворчості також можна виділити правотворчість органів місцевого самоврядування. Крім того, ч. 1 ст. 144 Конституції України передбачає, що органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території [14].

Також існує правотворчість громадських організацій. До правотворчості громадських організацій С.П. Коталейчук відносить, зокрема, правотворчість профспілок [13, с. 156].

Окремо можна виділити такі види правотворчості, як судова правотворчість. Н.А. Гураленко вказує, що судовою правотворчістю позначаються судові рішення, в яких шляхом тлумачення змінюється зміст законодавства або встановлюється значення, яке законодавець ніколи не закладав при прийнятті нормативно-правових актів [15, с. 5]. Наприклад, ч. 1 ст. 147 Конституції України передбачає, що Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до Конституції України [14]. Судова правотворчість у різних країнах має різний обсяг. Як зазначають Н.М. Крестовська та Л.Г. Матвеева, у країнах англо-американського типу права судді відіграють першочергову роль у правотворчості, а в країнах романо-германського типу права суд виступає як інтерпретатор чинних правових норм [12, с. 383].

Корпоративну правотворчість також можна назвати локальною. В.М. Кириченко та О.М. Куракін вказують, що такий вид правотворчості виражається у прийнятті конкретним підприємством, установою, організацією статутів, положень, правил, виданні наказів, розпоряджень тощо [5, с. 107].

Також існує класифікація правотворчості за функціональним призначенням. За цим критерієм В.Е. Теліпко розрізняє такі види правотворчості: 1) поточна правотворчість – пов'язана із первинним регулюванням суспільних відносин, відновленням правових норм і заповненням прогалин у законодавстві; 2) кодифікаційна правотворчість – пов'язана із систематизацією правових норм і нормативно-правових актів [4, с. 361]. Варто зазначити, що на відміну від поточної правотворчості, результатом кодифікаційної правотворчості є створення кодексів. О.В. Петришин зазначає, що кодекс – це єдиний, зведений, внутрішньо узгоджений акт, який на основі загальних принципів регулює певну сферу суспільних відносин [16, с. 200].

Крім цієї класифікації правотворчості також існує класифікація залежно від місця, ступеня та характеру участі держави у правотворчості. За цим критерієм А.Д. Машков виділяє такі види правотворчості: 1) безпосередня правотворчість; 2) делегована правотворчість [11, с. 247]. В.Е. Теліпко вказує, що безпосередня правотворчість – це видання нормативно-правових актів органами влади держави і уповноваженими на те посадовими особами [4, с. 360]. Наприклад, ст. 75 Конституції України встановлено, що єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України [14]. Отже, прийняття законів Верховною Радою України є безпосередньою правотворчістю. І.В. Тетарчук та Т.Є. Дяків вважають, що делегована правотворчість – це делегування правотворчих повноважень вищого органу держави нижчим [10, с. 49]. Це визначення може бути конкретизоване. Наприклад, А.Д. Машков зазначає, що делегована правотворчість – це діяльність правотворчого органу з видання нормативно-юридичного акта за уповноваженням, яке виходить із закону, або за прямим дорученням одного (вищого) органу держави іншому (нижчому) органу держави або недержавному органу зі збереженням певної системи контролю з боку органу, що делегував повноваження, за реалізацією делегованих повноважень органом, якому воно було делеговано [11, с. 247]. В.Е. Теліпко наводить такі ознаки делегової правотворчості: 1) полягає у наданні попереднього дозволу органом держави іншому органу (або організації) видавати нормативно-правові акти з регулювання відносин, що входять до предмета відання першого; 2) делегуються лише окремі повноваження, у результаті чого відбувається тимчасове розширення повноважень органу, якому вони делегуються; 3) делегування повноважень можливе на визначений час або без зазначення відповідних строків; 4) делегувати повноваження може лише вищий орган нижчому; 5) делегуватися повноваження можуть органом у межах його компетенції (він не може передати більше повноважень, ніж має сам, і не може передати ті повноваження, яких не має); 6) делегування повноважень відбувається у формі видання відповідного письмового акта; 7) орган, що делегує свої повноваження, обов'язково зберігає контроль за здійсненням цих повноважень органом, якому вони делеговані [4, с. 361].

Також правотворчість можна класифікувати залежно від рівня її здійснення. Адже правові норми можуть створюватися, змінюватися, зупинятися та скасовуватися як на національному, так і на міжнародному рівні. Відповідно за цим критерієм правотворчість класифікується на такі види: 1) національна правотворчість; 2) міжнародна правотворчість. О.І. Чаплик зазначає, що національна правотворчість є діяльністю, яка спрямована на формування норм національного права [17, с. 86]. Однак у результаті правотворчості формуються не тільки норми національного права. О. Чаплик вказує, що характерною для сучасної правотворчості є взаємообумовленість, що полягає у впливі міжнародних факторів на формування національного законодавства, а національне законодавство є певним впливовим фактором на формування норм міжнародного права, що проявляється в позиції (інтересах) кожної держави під час укладення міжнародних договорів та формування інших норм міжнародного права [18, с. 21]. Міжнародна

правотворчість спрямована на формування норм міжнародного права. О.О. Нігреєва вважає, що міжнародна правотворчість являє собою широкий за своїми проявами, сферами впливу та суб'єктивним колом процес [19, с. 124].

Крім зазначених класифікацій правотворчості також є класифікація, яка залежить від юридичної сили норм права, які створюються, змінюються, зупиняються або скасовуються у результаті правотворчості. За цим критерієм В.М. Кириченко та О.М. Куракін виокремлюють такі види правотворчості: 1) законотворчість; 2) підзаконну правотворчість [5, с. 107]. Зазначена класифікація правотворчості пояснюється тим, що закони мають вищу юридичну силу. Підзаконні акти мають не суперечити законам.

Отже, можна зробити такі висновки:

1. Поняття “правотворчість” є складним, багатогранним та багатоаспектним, тому не існує єдиного визначення правотворчості, оскільки неможливо одним визначенням охопити всі аспекти правотворчості.

2. Можна виділити такі ознаки правотворчості :

– є діяльністю уповноважених суб'єктів права;
– спрямована на створення, зміну, зупинення, систематизацію, санкціонування, скасування правових норм;

– здійснюється відповідно до встановленої правовими нормами процедури.

3. З указаних ознак можна сформулювати таке визначення поняття правотворчості – це діяльність уповноважених суб'єктів права, спрямована на створення, зміну, зупинення, систематизацію, санкціонування, скасування правових норм, яка здійснюється відповідно до встановленої правовими нормами процедури.

4. Багатоаспектність правотворчості зумовлює розгалужену класифікацію цього явища. Зокрема виділяють такі класифікації правотворчості:

– залежно від способу створення норм права;
– за суб'єктивним складом;
– за функціональним призначенням;
– залежно від місця, ступеня та характеру участі держави у правотворчості;
– залежно від рівня здійснення;
– залежно від юридичної сили норм права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лозинська В.І. Становлення правотворчості в умовах розвитку національної правової системи. Економіка, фінанси, право. 2011. № 8. С. 37–40.
2. Нігреєва О.О. Про принципи міжнародної правотворчості. Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Правознавство. 2013. Т. 18. Вип. 2. С. 86–96.
3. Нечипоренко А. Нормотворча діяльність у правовій державі. Публічне право. 2012. № 4(8). С. 375–381.
4. Теліпко В.Е. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 576 с.
5. Кириченко В.М., Куракін О.М. Теорія держави і права: модульний курс: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 264 с.

6. *Глазунова С.М.* Основні напрями правотворчості в умовах євроінтеграції. *Правова інформатика*. 2013. № 2(38). С. 59–63.

7. *Чаплюк О.І.* Міжнародна правотворчість як категорія. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 4. С. 96–101.

8. *Курусь Т.В.* Співвідношення нормотворчої діяльності з суміжними правовими поняттями. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2013. № 6–3. Т. 1. С. 9–11.

9. *Кельман М.С., Мурашин О.Г.* Загальна теорія держави та права: підручник. К.: Кондор, 2005. 609 с.

10. *Тетарчук І.В., Дяків Т.Є.* Теорія держави і права [текст]: навч. посібник для підготовки до іспитів. К.: “Центр учбової літератури”, 2014. 184 с.

11. *Машков А.Д.* Теорія держави і права: підручник. К.: ВД “Дакор”, 2015. 492 с.

12. *Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г.* Теорія держави і права. Практикум. Тести: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2015. 584 с.

13. *Коталейчук С.П.* Теорія держави та права: навч. посібник для підготовки до держ. іспитів. К.: КНТ, 2009. 320 с.

14. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к / 96-ВР (зі змінами). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

15. *Гураленко Н.А.* Судова правотворчість як спосіб конструювання правової реальності. *Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство*. 2010. Вип. 550. С. 5–9.

16. *Петришин О.В., Погребняк С.П., Смородинський В.С.* та ін. Теорія держави і права: підручник / за ред. О.В. Петришина. Х.: Право, 2015. 368 с.

17. *Чаплюк О.І.* Онтологічні аспекти сутності національної та міжнародної правотворчості. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 85–89.

18. *Чаплюк О.* Методологічні засади взаємодії національної та міжнародної правотворчості. *Юридична Україна*. 2011. № 4. С. 21–26.

19. *Нізрєєва О.О.* Міжнародна звичаєва правотворчість: окремі аспекти. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 74. С. 123–128.

REFERENCES

1. *Lozynska, V.I.* (2011) Stanovlennya pravotvorchosti v umovakh rozvytku natsional'noyi pravovoyi systemy. “Formation of Law-Making in the Conditions of Development of the National Legal System”. *Economics, Finance, Law* 8, 37–40 [in Ukrainian].

2. *Nihreyeva, O.O.* (2013) Pro pryncypy mizhnarodnoyi pravotvorchosti. “On the Principles of International Lawmaking”. *Bulletin of ONU named after I.I. Mechnikov. Science of Law*. Vol. 18. Issue 2. P. 86–96 [in Ukrainian].

3. *Nechyporenko, A.* (2012) Normotvorcha diyal'nist' u pravoviy derzhavi. “Rule-Making Activity in the Rule of Law”. *Public Law* 4(8), 375–381 [in Ukrainian].

4. *Telipko, V.E.* (2009) Zahalna teoriya derzhavy i prava. “General Theory of State and Law”: textbook. K.: Center for Educational Literature. 576 p. [in Ukrainian].

5. *Kyrychenko, V.M., Kurakin, O.M.* (2010) Teoriya derzhavy i prava. “Theory of State and Law: Modular Course”: textbook. K.: Center for Educational Literature. 264 p. [in Ukrainian].

6. *Hlazunova, S.M.* (2013) Osnovni napryamy pravotvorchosti v umovakh yevrointehratsiyi. “The Main Directions of Lawmaking in the Context of European Integration”. *Legal Informatics* 2(38), 59–63 [in Ukrainian].

7. *Chaplyuk, O.I.* (2009) Mizhnarodna pravotvorchist' yak katehoriya. “International Lawmaking as a Category”. *Journal of Kyiv University of Law* 4, 96–101 [in Ukrainian].

8. *Kurus, T.V.* (2013) Spivvidnoshennya normotvorchoyi diyal'nosti z sumizhnymy pravovymy ponyattamy. “Correlation of Rule-Making Activity with Related Legal Concepts”. *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*. No 6–3. Vol. 1. P. 9–11 [in Ukrainian].

9. *Kelman, M.S., Murashyn, O.H.* (2005) Zahalna teoriya derzhavy ta prava. “General Theory of State and Law”: textbook. K.: Condor. 609 p. [in Ukrainian].

10. *Tetarchuk, I.V., Dyakiv, T.Ye.* (2014) Teoriya derzhavy i prava. “Theory of State and Law”: textbook: manual for exam preparation. K.: “Center for Educational Literature”. 184 p. [in Ukrainian].

11. *Mashkov, A.D.* (2015) Teoriya derzhavy i prava. "Theory of State and Law": textbook. K.: VD "Dakor". 492 p. [in Ukrainian].
12. *Krestovska, N.M., Matvyeyeva, L.H.* (2015) Teoriya derzhavy i prava. "Theory of State and Law". Workshop. Tests: textbook. K.: Jurinkom Inter. 584 p. [in Ukrainian].
13. *Kotaleychuk, S.P.* (2009) Teoriya derzhavy ta prava. "Theory of State and Law": textbook: manual for preparation for the state exams. K.: KNT. 320 p. [in Ukrainian].
14. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 No 254k / 96-VR (as amended). Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. No 30. Art. 141 [in Ukrainian].
15. *Huralenko, N.A.* (2010) Sudova pravotvorchist yak sposib konstruyuvannya pravovoyi realnosti. "Judicial Lawmaking as a Way of Constructing Legal Reality". Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Science of Law. Issue 550, 5–9 [in Ukrainian].
16. *Petryshyn, O.V., Pohrebnyak, S.P., Smorodynskyi, V.S.* and others. (2015) Teoriya derzhavy i prava. "Theory of State and Law": textbook / ed. O.B. Petrishin. H.: Pravo. 368 p. [in Ukrainian].
17. *Chaplyuk, O.I.* (2012) Ontolohichni aspekty sutnosti natsional'noyi ta mizhnarodnoyi pravotvorchosti. "Ontological Aspects of the Essence of National and International Lawmaking". State and Law 56, 85–89 [in Ukrainian].
18. *Chaplyuk, O.* (2011) Metodolohichni zasady vzayemodiyi natsional'noyi ta mizhnarodnoyi pravotvorchosti. "Methodological Bases of an Interaction of National and International Law-Making". Legal Ukraine 4, 21–26 [in Ukrainian].
19. *Nihreyeva, O.O.* (2014) Mizhnarodna zvychayeva pravotvorchist': okremi aspekty. International Customary Lawmaking: Some Aspects". Current issues of state and law 74, 123–128 [in Ukrainian].

UDC 342.9

Zaverukha Volodymyr,
postgraduate, Interregional Academy of Personnel Management,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-0796-932X

THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE CONCEPT OF "LAW- MAKING"

Research article analyzes scientific approaches to the definition of "lawmaking". The characteristic of signs of law-making is carried out. Types of lawmaking are determined. The definition of the concept of "right-handedness" is given. The peculiarities of the theoretical interpretation of the concept of "lawmaking" are determined. Peculiarities of the legal phenomenon of law-making are determined. Scientific approaches, points of view, theories, concepts that characterize the essence of lawmaking are studied. Features of the mechanism of action of law-making are defined. Scientific approaches to the classification of lawmaking are analyzed. The following classifications of law-making are investigated: 1) depending on a way of creation of norms of law; 2) by subject composition; 3) by functional purpose; 4) depending on the place, degree and nature of the state's participation in law-making; 5) depending on the level of implementation; 6) depending on the legal force of the rules of law that are created, changed, suspended or abolished as a result of

© Zaverukha Volodymyr, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.1\(51\).10](https://doi.org/10.36486/np.2021.1(51).10)

Issue 1(51) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>

lawmaking. Varieties of law-making depending on a way of creation of norms of the law are investigated: 1) sanctioning of norms by public authorities; 2) adoption of norms by subjects of law-making activity; 3) giving a decision of a judicial or administrative body of obligatory significance (legal precedent). The characteristic of the following types of law-making depending on the subjects which carry out it is carried out: 1) law-making of the people; 2) law-making of state bodies; 3) law-making of local self-government bodies; 4) law-making of public organizations; 5) judicial lawmaking; 6) corporate lawmaking. Features of types of law-making depending on functional purpose are established: 1) current law-making; 2) codification lawmaking. The classification of law-making depending on the place, degree and nature of state participation in law-making is studied: 1) direct law-making; 2) delegated lawmaking. Types of law-making are analyzed depending on the level of implementation: 1) national law-making; 2) international lawmaking. The types of law-making are analyzed depending on the legal force of legal norms, which are created, changed, stopped or canceled as a result of law-making: 1) law-making; 2) bylaw lawmaking.

Keywords: law-making, normative-legal act, state body, state, legal norm, formation of law.

Отримано 18.03.2021